

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 111

van **GWENNY DE VROE**

datum: 21 november 2019

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Waterfactuur - Aanwending gemeentelijke saneringsbijdrage

Op 15 maart 2017 hield de plenaire vergadering een actualiteitsdebat over de conclusies van het rapport van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) betreffende de aanwending van de gemeentelijke saneringsbijdrage op de waterfactuur door de rioolbeheerders. De betaalbaarheid van de integrale waterfactuur blijft een belangrijk aandachtspunt.

De financiering en de werking van de drinkwater- en afvalwatersector moeten dan ook efficiënter en effectiever. Vandaag duurt het vaak nog te lang om nodige werken te starten. Geld voor afvalwater moet worden gebruikt waarvoor het geïnd wordt, namelijk aanleg en onderhoud van riolering en zuiveringsinstallaties.

1. Op welke manier wenst de minister de financieringssystemen voor gemeenten en Aquafin te hervormen?
2. Welke concrete stappen neemt de minister om de betaalbaarheid van de waterfactuur op te volgen?
3. Op welke manier zal de minister de tariefstructuren voor drinkwater en afvalwater aanpassen op basis van de uitgevoerde evaluatie?
4. Wat wil de minister doen opdat rioolbeheerders geen financiële reserves opbouwen maar de saneringsbijdragen effectief inzetten waarvoor ze bedoeld zijn?
5. Hoe zal de minister een nieuwe visie op de toekomst van het waterlandschap ontwikkelen? Is er een concreet actieplan?
6. Welke maatregelen zal de minister nemen om de bestaande rapporteringen door de rioolbeheerders gestroomlijnd te laten gebeuren, zodat onderling vergelijken mogelijk wordt?
7. Op welke manier zal de minister meer zicht trachten te krijgen op de indirecte kosten bij de rioleringsprojecten en nagaan hoe deze beperkt kunnen worden?

ANTWOORD

op vraag nr. 111 van 21 november 2019

van **GWENNY DE VROE**

1. De financiering van de afvalwatersector bestaat hoofdzakelijk uit 2 luiken, nl. de middelen uit de integrale waterfactuur enerzijds en de subsidies anderzijds. De betaalbaarheid van de waterfactuur is hierbij een belangrijk aandachtspunt. Als we dus meer willen doen zonder de tarieven de hoogte in te jagen, moeten er extra middelen vrijgemaakt worden door op zoek te gaan naar efficiëntiewinsten. Middelen moeten doelgericht ingezet worden zodat we op terrein effectief een meerwaarde boeken. Zowel op het gemeentelijke als op het bovengemeentelijke vlak, wil ik streven naar meer efficiëntie en doelgerichtheid om de waterkwaliteit te verbeteren. Zonder te raken aan hun managementvrijheid, wil ik de rioolbeheerders en de nv Aquafin meer responsabiliseren. Daarom wil ik werken aan resultaatgerichte doelstellingen die binnen de vooropgestelde financiële randvoorwaarden moeten uitgevoerd worden. Ik zal hiervoor onderzoeken hoe de financiële middelen het best kunnen gereguleerd worden en welke indicatoren we nodig hebben om de prestaties van de rioolbeheerders en de nv Aquafin op te volgen, te evalueren en zo nodig bij te sturen. Het is hierbij ook mijn ambitie om het proces van toekenning van subsidies sterk te vereenvoudigen en ervoor te zorgen dat deze middelen prioritair ingezet worden voor rioleringsprojecten met een hoge meerwaarde voor de waterkwaliteit.
Verder is het van belang dat de sector blijvend gestimuleerd wordt om te werken aan slimme innovatieve oplossingen rond hemelwaterbeheer en om verstandig om te gaan met vervangingsinvesteringen. Zo kan de efficiëntie verhoogd worden door bij het onderhoud van het stelsel de prioriteit bij de kwaliteit van de riolering te leggen en niet bij het wegherstel of wegverfraaiing. Hiervoor zal ik nagaan hoe bijkomende richtlijnen en resultaatgerichte doelstellingen aan de sector hieraan invulling kunnen geven. In dit kader is ook benchmarken nuttig om nadien de best practices te kunnen uitwisselen. Via het platform Rio-Leren heeft VMM de rioolbeheerders reeds meerdere malen bijeen gebracht om verschillende topics onder de loep te nemen. De best practices werden nadien met heel de sector gedeeld. Ook Vlario draagt hier sterk aan bij via haar werkgroepen, studiedagen en publicaties.
2. Het opvolgen van de betaalbaarheid van de waterfactuur gebeurt op 2 manieren. Enerzijds via de jaarlijks rapportering over de toepassing van het algemeen waterverkoopreglement. In deze statistieken wordt jaarlijks gerapporteerd over het aantal afsluitingen, aantal afbetalingsplannen, aantal beschermde klanten, ... Anderzijds wordt de betaalbaarheid van de waterfactuur ook opgevolgd aan de hand van 'generieke' indicatoren. Hiermee bedoel ik dat betaalbaarheidsrisico's voor huishoudens worden opgespoord (op geaggregeerd niveau) alvorens deze zich vertalen in bijvoorbeeld, achterstallige betalingen. De methode die de VMM hiervoor gebruikt, toetst 2 indicatoren: de verhouding van de werkelijke uitgaven voor water tot het beschikbaar huishoudinkomen én de verhouding van het normatieve waterbudget verbruik tot het beschikbaar huishoudinkomen. Het normatieve waterbudget gaat uit van het minimale waterverbruik dat een gezin nodig heeft om adequaat aan de samenleving te kunnen participeren.

De opvolging van de betaalbaarheid van de waterfactuur gebeurt door de VMM die er ook over rapporteert. De laatste rapporten zijn via deze linken te vinden:

-<https://www.vmm.be/publicaties/statistieken-toepassing-algemeen-waterverkoopreglement-jaar-2018>

- <https://www.vmm.be/publicaties/implementatie-van-de-betalbaarheidstoets-voor-de-integrale-waterfactuur>

3. De nieuwe tariefstructuur werd ingevoerd in 2016. Daarna volgde een grondige evaluatie van de effecten die deze structuur teweegbrengt. De VMM onderzocht o.m. de impact op de betaalbaarheid van het drinkwater en op de redelijkheid van kostentoe rekening aan de doelgroepen. Ik stel vast dat het algemeen oordeel positief is. Grote wijzigingen op korte termijn blijken niet nodig. Wel werd geadviseerd om de korting op het vastrecht af te schaffen en de doelgroep van de sociale correctie te onderzoeken.
Zoals opgenomen in het regeerakkoord zal ik onderzoeken hoe we de tariefstructuren voor drinkwater en afvalwater best kunnen afstemmen op de resultaten van deze evaluatie, onder meer voor wat betreft billijkheid (in het bijzonder voor alleenstaanden en gezinnen met kinderen), betaalbaarheid en sturend karakter. Binnen dit kader zullen de mogelijkheden worden afgetoetst zodat de principes eenduidig en duurzaam vertaald worden in een wijziging van het Drinkwaterdecreet - en in een bijhorend uitvoeringsbesluit - waarmee we naar het Vlaams Parlement zullen gaan.
4. De saneringsbijdragen die geïnd worden via de waterfactuur en de middelen die de Vlaamse overheid toewijst voor sanering, moeten effectief gebruikt worden voor taken rond afvalwater. Voor de gemeentelijke sanering hebben we hiervoor in het verleden al actie ondernomen. De rioolbeheerders moeten zich houden aan de omzendbrief en de rapporteringsverplichtingen over de aanwending van de middelen zoals vastgelegd in het Ministerieel besluit. De VMM volgt het naleven van de omzendbrief en deze rapportering op en zal dit in de toekomst ook blijven doen. In het verleden zijn de acties naar de rioolbeheerders beperkt gebleven tot "name and shame".
De rapporteringsverplichting is trouwens al uitgebreid en robuuster gemaakt door het opnemen van kasstromen en prognoses en door een koppeling te maken met de BBC-rapportering voor de gemeentelijke rioolbeheerders. We zullen ons in de eerste instantie richten tot de rioolbeheerders waar de gerapporteerde cijfers wijzen op een risico en hen aanzetten tot actie. Parallel hiermee zal ik onderzoeken welke concrete mechanismen noodzakelijk zijn om de handhaving hiervan te versterken en/of een regulering van de middelen of tarieven wenselijk is.
5. Zoals in het regeerakkoord is opgenomen, zal ik dit in overleg met de actoren vormgeven.
6. Zoals hierboven aangegeven werd het Ministerieel besluit dat de rapportering verplicht maakt en specificeert, al uitgebreid met de kasstromen en prognoses voor het lopend jaar en de komende 5 jaar.
Dit jaar werd in samenwerking met VVSG (Vereniging voor Vlaamse Steden en Gemeenten) en ABB (Agentschap Binnenlands Bestuur) een richtlijn opgemaakt door de VMM voor de gemeenten die het rioolbeheer volledig of deels zelf uitvoeren. Mits toepassing van die richtlijn in de BBC (Beheers- en beleidscyclus), zal de VMM in staat zijn om vanaf 2021 (rapportering over 2020) de gegevens rechtstreeks uit de databank van ABB te halen. Voor de intercommunale rioolbeheerders kon de VMM de gerapporteerde cijfers al goed onderling vergelijken, voor de gemeenten is het een grote stap vooruit om de datakwaliteit te uniformiseren. Bovendien betekent dit ook een serieuze vermindering van de planlast voor de gemeenten.
7. De huidige rapportering biedt al redelijk wat inzicht in de indirecte kosten, maar ligt vooral voor gemeenten, die veel meer dan alleen riolering doen, moeilijk. Het is voor de gemeenten geen evidentie om de kosten die specifiek betrekking hebben op riolering uit de boekhouding te halen. Bij gebrek aan vergelijkingsbasis en met het oog op een gelijke behandeling van alle betrokkenen, wordt vanaf volgend jaar een toeslagpercentage berekend op basis van de gegevens in BBC. Dit resulteert eveneens in een planlastenverlaging.

Over het principe van een toeslagpercentage is iedereen het eens. De hoogte van het percentage is het onderwerp van verder onderzoek in het komende jaar. Er is ook afgesproken dat gemeenten kunnen afwijken van dat percentage, op voorwaarde dat de aangeleverde cijfers voldoende onderbouwd zijn. De VMM zal dit blijven opvolgen en op basis daarvan een actualisatie voorstellen.